

Naam Maaïke Snijder
Functie onderzoeker bij het
Lectoraat Publieke Inkoop
Organisatie Haagse Hogeschool

Naam Karin van IJsselmuide
Functie onderzoeker bij het
Lectoraat Publieke Inkoop
Organisatie Hogeschool
Rotterdam

DUURZAAMHEIDS- RAPPORTAGE BIEDT KANSEN VOOR MVOI

Het Corporate Sustainability Reporting Directive biedt kansen voor MVOI. Het lectoraat Publieke Inkoop deed onderzoek naar die kansen én de uitdagingen. Maaïke Snijder en Karin van IJsselmuide presenteren de resultaten.

Vanaf 2024 verplicht de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) grote bedrijven om duurzaamheidsrapportages in hun jaarverslag op te nemen. Het verplicht hen hiermee om op een gestandaardiseerde manier transparant te rapporteren over hun impact op mens en milieu. Hoewel deze richtlijn alleen geldt voor grote bedrijven, heeft het ook invloed op publieke inkooporganisaties.

Manifest MVOI

Voor publieke organisaties is MVOI (maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen) een effectief instrument om

CO₂-uitstoot, milieu-impact en grondstoffengebruik te helpen reduceren, een inclusieve arbeidsmarkt te realiseren en misstanden voor mens en milieu aan te pakken in internationale ketens (ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2021). Veel overheidsorganisaties hebben hiervoor het Manifest MVOI ondertekend. Daarmee verplichten zij zichzelf om een actieplan op te stellen, de voortgang te monitoren en jaarlijks te rapporteren.

Behoeftte aan regie

Uit onderzoek blijkt dat het monitoren en rapporteren op veel verschillende manieren gebeurt en dat er behoefte is aan regie, afstemming en eenduidigheid (ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2024). De logische vraag is dan of en hoe de CSRD kan helpen bij het meten en monitoren van de duurzaamheidsambities van de overheid, aangezien deze ambities grotendeels via inkoop moeten worden gerealiseerd.

Verkennd onderzoek

Begin 2024 voerde het lectoraat Publieke Inkoop een verkennend onderzoek uit naar de mogelijke inzet van de CSRD binnen inkoopprocessen van de overheid. De centrale vraag was: "Hoe kan de CSRD helpen om de duurzaamheidsambities van de overheid via publieke inkoop te versnellen?" Vijf afstudeeronderzoeken bij inkooporganisaties van de rijksoverheid vormden de basis van dit onderzoek,

waarvan de resultaten op juni dit jaar werden gepresenteerd tijdens een kennissessie en in een kennismagazine (www.dehaag-sehogeschool.nl/media/digitaal-magazine-kennissessie-2024).

Bevindingen van de afstudeeronderzoeken

De vijf afstudeeronderzoeken van de studenten worden hieronder kort beschreven met hun individuele uitkomsten, gevolgd door inzichten over de mogelijkheden en obstakels voor CSRD bij de overheid.

ONDERZOEK 1: CSRD ALS STUURMIDDEL BIJ LEVERANCIERSPRESTATIES

Bij de inkopende organisatie bleek dat de duurzame prestaties van leveranciers moeilijk vergelijkbaar waren door een gebrek aan uniformiteit in informatie. Leveranciers meten ieder voor zich de duurzaamheid van hun producten. Deze organisatie wilde weten wat de CSRD hierin kan betekenen, aangezien het merendeel van hun leveranciers onder de CSRD-wetgeving valt. De onderzoeksvraag was: 'hoe kan de CSRD bijdragen aan het monitoren en managen van de leveranciers?'. Tijdens dit afstudeertraject is een vergelijking gemaakt tussen de monitoringstool van de inkopende organisatie en de standaard van de CSRD op het gebied van circulaire economie. Hieruit blijkt dat de CSRD leveranciers met name vraagt om op organisatieniveau te rapporteren, terwijl de inkopende organisatie juist de mate van circulariteit en het klimateffect op productniveau wil weten om de duurzame leveranciersprestaties te meten.

Conclusie: De organisatie moet gaan samenwerken met leveranciers om een kader te ontwikkelen dat de CSRD-eisen verfijnt op productniveau. Leveranciers staan open voor deze aanpak, aangezien het rapporteren volgens de CSRD al veel werk van hen vergt. Het extra benutten ervan is daarom ook interessant voor ze.

ONDERZOEK 2: CSRD-NALEVING EN MVOI-DOELSTELLINGEN

Een andere inkopende organisatie wil maatschappelijke en milieuaspecten integreren in hun inkoopactiviteiten om de MVOI-doelstellingen te behalen. De vraag was hoe contractma-

nagers de naleving van de CSRD-wetgeving meetbaar kunnen maken bij leveranciers, om zo bij te dragen aan de rijksbrede MVOI-doelen. De ABCD-methode werd toegepast, waarbij creatieve oplossingen werden bedacht om duurzaamheid in inkooptrajecten te integreren.

Conclusie: Duidelijke doelstellingen en nauwe samenwerking met leveranciers zijn nodig om de gehele waardeketen in kaart te brengen. Het opnemen van duurzaamheidseisen in gunningscriteria en een systeem voor monitoring en evaluatie zijn cruciaal om de naleving van de CSRD en MVOI-doelstellingen meetbaar te maken.

ONDERZOEK 3: DE TOEKOMST VAN DUURZAAM CONTRACTMANAGEMENT

Dit onderzoek richtte zich op de vraag hoe de CSRD-rapportage-eisen contractmanagers kunnen helpen bij de verduurzaming van contracten met internationale sociale voorwaarden (ISV). Onderzocht werd welke CSRD-aspecten het meest toepasbaar zijn voor contractmanagement, wat de rol van de CSRD bij het meten en monitoren van ISV kan zijn, hoe de CSRD kan helpen bij risicoanalyses en of de CSRD de administratieve last rond duurzaam inkopen kan verminderen. De overlap tussen CSRD en ISV bleek duidelijk op gebieden zoals governance, sociale aspecten en milieubescherming en met nadruk op meetbare doelen, goede arbeidsomstandigheden, gelijkheid en duurzaam gebruik van hulpbronnen en behoud van biodiversiteit.

Conclusie: CSRD kan helpen bij het meten en monitoren van ISV en risicoanalyses door te zorgen voor meer gestandaardiseerde rapportages en als aanvulling op de MVO-risicochecker. Kennisdeling over CSRD is van cruciaal belang om processen te kunnen verbeteren en administratieve lasten te verminderen.

ONDERZOEK 4: SOCIALE THEMA'S VAN DE CSRD BINNEN INKOOP

Voor de sociale kant van duurzaamheid ontbreken binnen de rijksoverheid eenduidige definities van KPI's. Een van de inkopende organisaties wilde inzicht krijgen in de belangrijkste sociale duurzaamheidsthema's die via inkoop kunnen worden bevraagd. Uit het onderzoek kwamen vijf prioritaire sociale thema's naar voren die aansluiten bij de duurzaamheidsambities van de overheid: veiligheid en gezondheid, inclusiviteit en diversiteit, leefbaar loon, werk-privébalans en opleiding en ontwikkeling van vaardigheden.

Conclusie: Het huidige MVOI-beleid sluit niet aan op de sociale thema's van de CSRD, waardoor geen duidelijke koppeling gemaakt kan worden. Dit belemmert een effectieve integratie van deze thema's in de inkoopstrategie van de overheid. Er zijn verdere stappen nodig om de toepasbaarheid van de CSRD binnen publieke inkoop te onderzoeken en te verbeteren. Dit omvat beleidsontwikkeling en marktconsultaties om de toepasbaarheid van de CSRD in de inkoopstrategie verder te verfijnen.

ONDERZOEK 5: BENUTTEN VAN CSRD VOOR DUURZAAMHEIDSDOELEN VAN DE RIJKSOVERHEID

De laatste inkopende organisatie in het onderzoek heeft te maken met een gebrek aan transparantie en duidelijke informatie in de markt, vooral bij complexe toeleveringsketens. Dit onderzoek richtte zich op de vraag hoe milieugegevens uit de CSRD kunnen worden geïntegreerd om de voortgang van duurzaamheidsdoelen te versnellen. Er werd een vergelijking gemaakt tussen de milieuduurzaamheid van de organisatie en de CSRD-normen. De resultaten toonden overeenkomsten op het gebied van transparantie, CO₂-voetafdruk, circulaire strategieën en afvalcompensatie.

Conclusie: Het benutten van CSRD-gegevens biedt kansen om de duurzaamheid van de organisatie te verbeteren. Door deze datapunten op te nemen, kan de inkopende organisatie haar criteria verbreden en de duurzaamheidsinspanningen verbeteren. Het succes van deze integratie hangt echter af van de bereidheid en capaciteit van de organisatie om CSRD-gegevens effectief te gebruiken. Investeren in opleiding en capaciteitsopbouw is essentieel om de mogelijkheden van de CSRD te benutten.

Algemene conclusies

De afstudeeronderzoeken leveren inzichten op over de mate waarin de CSRD gebruikt kan worden als informatiebron. De studenten hebben verschillende MVOI-thema's bekeken. Daarnaast is onderzocht of en hoe CSRD-informatie gebruikt kan worden om de duurzaamheidsdoelen van de rijksoverheid zelf te monitoren met CSRD-informatie, aangezien een heel groot deel van de activiteiten in de keten (via inkoop) plaatsvindt. Dit alles leverde de volgende conclusies op:

- **MVOI-thema's en CSRD sluiten nu niet op elkaar aan**

Uit de verschillende deelonderzoeken blijkt dat de duurzaamheidsthema's die de CSRD hanteert en de MVOI-thema's niet goed op elkaar aansluiten. Vooral op het gebied van sociale duurzaamheid is de uitwerking van de CSRD veel uitgebreider. Dit vraagt om verdere afstemming en harmonisatie.

- **CSRD is toepasbaar bij ISV**

Informatie vanuit de CSRD is vooral toepasbaar bij het MVOI-thema ISV. Het kan worden gebruikt als hulpmiddel bij het meten en monitoren van sociale voorwaarden en bij het maken van risicoanalyses. Dit vraagt echter om investering in kennis en verder uitwerking binnen de overheid.

- **CSRD en MVOI moeten dezelfde taal gaan spreken**

Om de kracht van de CSRD volledig te benutten voor de duurzaamheidsambities van de overheid, moeten CSRD en MVOI dezelfde taal spreken. Dit betekent dat gestandaardiseerde definities en rapportagemethoden nodig zijn, waardoor de overheid en bedrijven eenduidig en transparant kunnen rapporteren over hun duurzaamheidsdoelstellingen. Dit beperkt de administratieve last en er kan beter gestuurd worden op duurzaamheidsambities.

- **Investeren in kennis en informatievaardigheden**

Hoewel de meeste onderzoeken mogelijkheden zien voor het toepassen van de CSRD-informatie, blijft het een uitdaging omdat de kennis over CSRD binnen de overheid nog beperkt is. Inkoopprofessionals moeten meer vaardigheden ontwikkelen in het verwerven en gebruiken van deze informatie om het effectief in te kunnen zetten voor verdere verduurzaming van de inkoopactiviteiten van de rijksoverheid.

Waardevol instrument

De CSRD biedt aanzienlijke mogelijkheden om de duurzaamheidsambities van de overheid te ondersteunen via publieke inkoop. Om dit potentieel te benutten, is het belangrijk dat de overheid investeert in kennis, afstemming en capaciteitsopbouw. Dit zal helpen om de CSRD effectief in te zetten als een waardevol instrument voor het realiseren van duurzame en sociale doelstellingen binnen de inkooppraktijk. Om dit te bereiken, is er nog veel te verkennen en ontdekken. De CSRD komt hoe dan ook af op overheden. Het lijkt dan ook verstandig om je daarop voor te bereiden en de CSRD in te zetten als kapstok voor de eigen duurzame en sociale ambities. Met dit onderzoek is hiervoor een start gemaakt. ●

MET DANK AAN

Het onderzoeksteam bestond uit Maaïke Snijder (onderzoeker Haagse Hogeschool), Koert Busser (onderzoeker Hogeschool Utrecht) en Mirjam Kibbeling (lector Publieke Inkoop).

Wij bedanken de studenten Fleur Scheffers, Jara Bahlmann, Julia Jorge, Romy van der Ham en Omniya Dabbagh voor hun enthousiaste betrokkenheid tijdens het uitvoeren van hun afstudeeropdrachten. Samen met hen en de praktijkopdrachtgevers bij de rijksoverheid is deze eerste verkenning naar de relatie tussen CSRD en publieke inkoop uitgevoerd.